

**Open brief aan André-Joseph Léonard,
Grootkanselier van KU Leuven en UC Louvain**

De Standaard, 3 februari 2010, blz 22.

Een Franse versie verscheen in *La Libre Belgique*, 2 februari 2010, blz 54-55.

Beste André,

Onze twee universiteiten vierden gisteren hun patroonsfeest en zij deden dit voor het eerst sinds ze weten dat jij hun grootkanselier wordt. Ik heb bijzondere redenen om mij bij hun felicitaties aan te sluiten.

Allereerst is het kleine *Institut Supérieur de Philosophie*, dat door Désiré Mercier opgericht werd, met recht en rede trots nu het voor de tweede maal in een eeuw de primaat van België mag leveren. Vóór jij bisschop van Namen werd en ik de leiding van Hoover-leerstoel nam, hadden we er beiden een kantoor, net naast elkaar. Ik heb zelfs het voorrecht gehad om mijn docentencarrière aan de UCL te beginnen als jouw vervanger: wanneer jij directeur van het *Séminaire Saint Paul* werd vroeg rector Massaux mij jouw eerstejaars cursus te geven — overigens niet zeer lang, omdat ik er naar zijn mening een al te subversieve invulling aan gaf.

Daarnaast ken ik je ook als iemand die niet gekozen heeft bepaalde overtuigingen uit te dragen om zijn huidige positie te verwerven, maar die deze positie daarentegen verkregen heeft dankzij – maar ook ondanks – de meningen die hij verkondigt, omdat hij er nu eenmaal achterstaat en hij geen reden ziet om ze te verbergen. Ik apprecieer en bewonder mensen die aan de druk van de *pensée unique* weerstaan en in het openbaar meningen durven te verkondigen waarvan het *bon ton* is om ze belachelijk te maken of er zich over te verontwaardigen. Je was al zo toen ik je voor het eerst ontmoette in 1972. Ons instituut huisde toen nog aan het Kardinaal Mercierplein in Leuven. Jij waart navorser bij het FNRS en ik student. Samen namen we deel aan een vergadering waarop een verpletterende meerderheid zich voor een studentenstaking uitsprak. Slechts één aanwezige stond op om zich hiertegen te verzetten: een man die door de voorzitter van de vergadering "*le flic Léonard*" werd genoemd en werd gevraagd om de zaal te verlaten. Door deze houding zijn we trouwens achteraf enkele keren bondgenoten geweest. Ik herinner me bijvoorbeeld een vergadering van de Raad van ons Instituut, dat ondertussen naar de *Place Cardinal Mercier* in Louvain-la-Neuve is verhuisd, waarop wij tweeën als enigen pleitten voor het recht van de studenten om hun docenten te evalueren. En tijdens een colloquium dat de Hoover-leerstoel in 1996 organiseerde, hoorde ik je het militante andersglobalisme van Riccardo Petrella verdedigen tegen anderen die het overdreven vonden.

Na achtereenvolgens de flik Léonard, collega André en bisschop André-Mutien te zijn geweest, ben je nu dus de grootkanselier geworden van twee universiteiten die sinds Mercier sterk veranderd zijn. Allereerst behoren ze niet langer tot de katholieke kerk. De tijd waarin de kerk de universiteit met haar collectes financierde, ligt allang achter ons. Nu zijn het de universiteiten die de kerk financieren via hun theologiefaculteiten. En ook van de onderwerping aan het kerkelijk gezag blijft niets meer over. Je herinnert je vast de moedige toespraak van rector De Somer tijdens het bezoek van Johannes-Paulus II aan Leuven in 1985. En hoe de UCL in 1992 de ultieme poging van haar inrichtende macht verijdelde om de benoeming van een hoogleraar tegen te houden. Je weet ook dat de vier instellingen die binnenkort de nieuwe UCLouvain zullen vormen structuren hebben goedgekeurd waarin de inrichtende macht volledig verdwijnt, en daarmee ook het laatste overblijfsel van de formele onderwerping van de UCL aan de kerk. Bij de K.U.Leuven is een gelijkaardige evolutie reeds eerder begonnen.

Het zou dan ook begrijpelijk zijn dat je zou kunnen wensen dat men onze universiteiten niet meer ‘katholiek’ noemt, nu dat ze dat niet langer zijn. Afgaande op de reacties op de oproep ‘ULouvain’ van oktober 2008 (www.uclouvain.be/238857) mogen we gerust voorspellen dat een dergelijke wens bij de UCL op veel meer dankbaarheid en zelfs enthousiasme zou kunnen rekenen dan op spijt. En ik betwijfel of het succes van de slogan ‘K voor Kwaliteit’ zou volstaan om bij de K.U.Leuven voor een heel ander onthaal te zorgen.

Veel van mijn collega’s vinden dat niet alleen het epitheton ‘katholiek’ afgedankt mag worden, maar ook de grootkanselier zelf. Ik deel hun mening niet, en wel om drie redenen. Allereerst moeten we trouw blijven aan alles wat kostbaar is in onze eigen traditie, en één of andere symbolische herinnering is daarom wel op haar plaats. Dat we de protocollaire functie van grootkanselier van onze twee universiteiten aan de aartsbisschop van Mechelen-Brussel aanbieden, is één van die dingen en heeft het voordeel minder belemmerend te zijn dan het behoud van een inmiddels leugenachtig geworden epitheton in de naam van onze universiteiten.

Verder blijven onze twee universiteiten qua lotsbestemming onvermijdelijk met elkaar verbonden. Het is onmogelijk om in het buitenland te doen begrijpen dat *the University of Louvain is not the University in Louvain*. Bovendien zijn de relaties tussen onze twee universiteiten vandaag de dag hartelijker dan ze ooit geweest zijn sinds de aanvang van de splitsing vijftig jaar geleden. Het behoud van een gemeenschappelijke grootkanselier voor onze twee universiteiten is een manier om deze belangrijke band tot uiting te brengen en te verstevigen.

Tot slot heeft de grootkanselier, naar het schijnt, sinds Mercier een belangrijke rol gespeeld als beschermer van de academische vrijheid van onze theologen tegen Roomse bedilzucht. Ondanks je goede verstandhouding met de huidige paus, ben ik er zeker van dat je het van het grootste belang zal vinden om deze rol op te nemen. Op dit vlak mogen we van jou misschien zelfs meer durf verwachten dan van je voorgangers. De moslimgemeenschap is de tweede grootste religieuze gemeenschap in ons land geworden. In de hoofdstad is zij zelfs de grootste. Waar mag de islamitische intelligentsia hopen de kritische sympathie en veeleisende intellectuele omgeving te vinden die het theologisch denken net als elk ander denken nodig heeft? Aan onze twee universiteiten natuurlijk. Is het onzinnig om van jou een dergelijke openheid te verwachten? Misschien niet. Met zijn conservatieve imago kon Richard Nixon het zich veroorloven om de Chinese Volksrepubliek uit haar isolement te halen. Dankzij de jouwe kan je misschien iets gelijkaardigs helpen verwezenlijken in verband met België's islamitisch intellectueel leven.

In ieder geval ben ik er zeker van dat je anders zal blijken te zijn dan de karikatuur die soms van jou gemaakt wordt. Het beloven interessante jaren te worden.

Veel succes, grootkanselier!

Philippe Van Parijs

Gewoonhoogleraar, Université catholique de Louvain
(Chaire Hoover d'éthique économique et sociale)
Bijzonder gasthoogleraar, Katholieke Universiteit Leuven
(Hoger Instituut voor Wijsbegeerte)

Vertaling: Home Office